Szilasi György

Iustitia ébresztése

VISSZHANG - LXV. évfolyam, 34. szám, 2021. augusztus 27.

Igazságtalan-e a világ? – teszi fel a kérdést azonos című írásában Magyar László András (*ÉS*, 2021/32., aug. 13.). A választ nehezíti, hogy gyengék és szórtak az ismereteink arról, mi is az a *világ*, másrészt hasonlóan gyengék és szórtak az *igazságról* alkotott elképzeléseink is. Egy általunk alig ismert szubsztancia vagy szubsztanciák attribútumát keressük, úgy, hogy az attribútum definíciójáról fogalmunk sincs. Az elméleti fizikusok közt egyre elfogadottabb a sokvilág-interpretáció. Hugh Everett 1956-ban fogalmazta meg, és elméletében azt állítja, hogy a kvantummechanika által megengedett lehetőségek mind együtt jelennek meg egy multiverzumban, amely sok független, párhuzamosan létező univerzumból áll. Magyar László András nyilván nem a nagy valószínűséggel létező univerzumhalmazokban rejtőző igazságtalanságokról beszélt, de még csak nem is a mi világunk (univerzumunk) 13 milliárd éve meglévő igazságtalanságairól, hanem arról a néhány tízezer évről, amikor az emberiség különféle csoportjai az igazságosság fogalmát kialakították és használták. Szerencsésebb lett volna „a világ” helyett „a korunk” kifejezést használni, mert így senki nem gondolhatna a Kambriumra vagy a Triászra az igazsággal kapcsolatban. Gyér a tudásunk (a „világ”) az univerzum és a multiverzum kialakulásáról, de még kevésbé koherensek az ismereteink az igazságról. Ezt biztató jelnek is tekinthetjük, mert Hegel szerint ami fejlődésre képes, az szükségszerűen pártokra kell hogy szakadjon. Magyar László András a túlvilági isteni igazságtételt ingatagnak és igazságtalannak tekinti, de csak részben van igaza. Egy református hívő, aki megkapta Istentől a hit, a remény és a szeretet kegyelmét, és bízik az üdvözülésben, mélyen hisz a túlvilági ítélet igazságosságában. Egy katolikus, izraelita vagy iszlám hívőben szintén megcáfolhatatlan Isten igazságossága az ítéletnél. Aki úgy érzi, hogy az isteni törvények nem meggyőzőek, korunk papjai hiteltelenek, vagy csak szkeptikus, annak minden túlvilági ítélet erkölcstelen, igazságtalan. Egy végtelen hatalmú és tudású lény megtehette volna, hogy akár mindennap közölje velünk a kívánságait. Elmondhatná, mi a bűn s mi az erény. Például tilos-e bort inni, vagy kötelező. Ezt nem tette meg, vagy ellentmondásosan tette, mai papjai pedig egymásnak ellentmondásosan nyilatkoznak mindezekről. Márpedig a játékelmélet alapján, ha nincs teljes bizonyosság, akkor nem lehet teljes veszteség vagy teljes jutalom, a büntetés pedig az én erkölcseim és logikám szerint galádság. Isten logikája lehet, hogy más, de engem ezzel a logikával és erkölccsel teremtett. Kegyetlen gondolat az Újtestamentum legnagyobb költőjétől: „Mert a bűn zsoldja a halál.” Szűkkeblű a kiegészítés: „az Isten kegyelmi ajándéka pedig az örök élet Krisztus Jézusban, a mi Urunkban” (Róma 6:23). Magyar László Andrásnak igaza van: „nem érdemes a világ igazságtalanságán keseregnünk”. Mi teremtettük meg az igazságtalanságot. Semmiféle Isten sem fogja eltörölni. Mi, modern emberek, talán javíthatunk a helyzeten.